

Pædagogisk læreplan for Solmarken 2025

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Solmarken

Borgmester Fischers Vej 12 2000 Frederiksberg

Telefon 36 30 37 40, Leder Karin Meyer 28 44 91 00, Souschef Pernille Hjørhøj 28 44 91 01

Mail: post@solmarken.net Sikker mail: solmarken@frederiksberg.dk

Åbningstider: mandag til onsdag kl. 7.00 – 17.00. Torsdag og fredag kl. 7.00 – 16.30

"Når børn bygger huler og universer - skal de lede, vælge, slæbe, bære, tænke, blive enige, løfte, fantasere, og forvandle ting til noget andet end de er"

Kilde: Ylva Ellneby

Solmarken er et selvejende dagtilbud for børn mellem 0-6 år. Solmarken ligger i den vestlige del af Frederiksberg, tæt på Valby. Solmarken består af tre vuggestuegrupper med plads til 36 børn, tre børnehavegrupper med plads til 66 børn.

Vi har eget produktionskøkken, hvor der er ansat en uddannet køkkenleder til at lave mad til alle børn.

Vi er en personalegruppe på ca. 25 ansatte. Vi er leder, souschef, afdelingsleder, pædagoger og pædagogmedhjælpere. Vi er praktikinstitution for pædagogstuderende, og er dermed medvirke til at uddanne kommende pædagoger. Vi har studerende både i øvelsespraktik og i lønnet praktik. Vi har PAU elever, der er i gang med deres uddannelse.

Bestyrelsen i Solmarken er en tostreget model, som består af en institutionsbestyrelse og en forældrebestyrelse. Institutionsbestyrelsen består af fire udpeget medlemmer og formanden for forældrebestyrelsen. Det er institutionsbestyrelsens opgave at påse, at den selvejende institutions administrative og økonomiske anliggender varetages under hensyn til institutionens formål og de regler, der til enhver tid gælder for institutionens ledelse og drift. Institutionsbestyrelsen er formelt set arbejdsgivere for institutionens leder. Det er bestyrelsens ansvar at træffe principielle beslutninger om drift og ansættelse. Forældrebestyrelsen består af fem forældrevalget medlemmer, og suppleanter. Det der vedr dagtilbudsloven sortere under forældrebestyrelsen. Dvs, der har med Ny styrket læreplan og madordninger at gøre.

AULA - forældreintra. Her er der mulighed for at udveksle foto, opslag fra dagligdagen og diverse arrangementer, ferieudmeldinger, besked om sygdom og generelle opslag. Vi bruger AULA til at tjekke børn ind og ud på.

De centrale elementer i det pædagogiske grundlag for Solmarken er:

Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.

Det enkelte barn og fællesskabet er med til at definere fokus for den pædagogiske praksis i Solmarken. Vi ser børnene, som selvstændige individer der rummer forskellige ressourcer, som kan bidrage til fællesskabet. Alle børn vil gerne samarbejde ud fra de forudsætninger og kompetencer de besidder.

Børnene har brug for, at voksne har forventninger til dem, som er tilpasset deres zone for nærmeste udvikling. Nysgerrige og legende tilgange er udgangspunktet for det samspil, som børnene indgår i, hvilket det pædagogiske personale har til ansvar at rammesætte.

Dannelse og børneperspektiv. Børn i alle aldre skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Vi arbejder med børnenes dannelse igennem indre regulering og ydre styring som væsentlige værdier og én forståelse af det enkelte individ og fællesskabet. De indre værdier handler om, at børnene skal inddrages i demokratiske processer og forståelse af mangfoldighed og forskellighed.

Dannelsesprocessen har betydning for, at børnene trives og udvikler et sundt selvværd og selvfølelse, hvilket skal foregå i trygge rammer med plads til udvikling.

De ydre værdier handler om, at børnene opfører sig på måder, der passer til den kontekst, som de befinder sig i. Som for eksempel samværet ved måltidet, hvordan hjælper vi hinanden ved oprydning og hvordan følges strukturen for dagen. Gennem dannelsesbegrebet skaber vi rammerne for børn og kunne begå sig i forskellige former for fællesskaber videre i deres liv.

Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.

Leg er et vigtigt element i børnenes liv og læring. Børnene skal have rum til at eksperimentere, udforske og undersøge verden omkring sig. Vi definerer leg på forskellig vis: Børneinitierede leg, guidet leg og vokseninitierede leg.

Legene er med til at styrke børns personlige udvikling, de sociale kompetencer og den sproglige udvikling. Leg har mange nuancer og facetter og sker i mange stadier afhængig af alder og udvikling.

Allerede fra vuggestuen har vi fokus på leg og hvordan legen bygges op. Børnene skal have erfaringer, som de kan bygge videre på og som kan udvikle dem. Leg skal være med til at forme dem som livsduelige mennesker, der bruger deres fantasi og kreativitet. I leg får børnene erfaringer med at være i proces og skabe løsninger, som de skal bruge som mennesker. Der er forskellige sociale spilleregler, som former legen, hvorpå børnene lærer at forhandle.

En stor del af dagen i børnehaven foregår ved leg, både på legepladsen og på stuerne.

Pædagogerne er med til at støtte børnene i at udvikle lege og ved at sætte ord på ideer og perspektiver, og hjælper også ved opståede uenigheder og konflikter.

Det er meget forskelligt hvor børnene er i deres udvikling, og derfor er legenes indhold også meget forskellige. I legene er det vigtigt at børnene lærer at gå på kompromis, udsætte behov, forhandle og samarbejder om legens gang. Med de mange erfaringer børnene gør sig, vil de med tiden opleve hvordan leg kan udvikles, men også hvordan de forskellige reaktioner kan have betydning for en selv og for andre.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.

Læring skal leges ind ved at eksperimentere, vise, afprøve og være nysgerrig.

Der skal være plads til at 'fejle', at 'komme til' og prøve igen. Det er pædagogens ansvar at sætte ord på de intentioner/handlinger, som børnene viser særligt i de situationer, hvor de ikke bliver forstået af andre børn. Pædagogen er rollemodel for læringen ved at sætte ord på de intentioner, hensigter og forståelse af børnenes behov, og give børnene alsidige oplevelser

Pædagogerne har ansvaret for at skabe et trygt læringsmiljø, som sætter rammen for børnene, hvor de får muligheden for alsidige oplevelser og et positiv erfaringsgrundlag.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.

Børnene er en del af forskellige fællesskaber, store som små. Børnegrupperne deles op i mindre enheder, hvor der arbejdes med relationer.

Pædagogerne kender børnenes kompetencer og hjælper børnene med at byde ind i fællesskabet. Pædagogerne arbejder både med det enkelte individ og hele gruppen. Børnenes kompetencer skal bruges for at skabe og opnå et godt fællesskab

Pædagogerne bruger deres stemme, valg af ord, kropssprog og mimik som en pædagogisk metode, som fortæller børnene, hvorfor det er vigtigt for netop dette barn at være på en stue og være en del af fællesskabet.

Børnene skal styrkes i at have troen på at være en del af et fællesskab, men også hvornår et fællesskab ikke giver mening og det derfor er tilladt at trække sig.

Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.

Vi er undersøgende på vores pædagogiske læringsmiljø ved at kigge på de indikatorer, der viser, hvordan børnene responderer på de tiltag, som vi iværksætter. Det er betydningsfuldt, at børnene bliver styrket i at deltage i aktiviteter, der ikke er selvvalgt og som kan indeholde noget værdifuldt for dem. Vi skaber læringsmiljøer, hvor hensyntagen og empati styrkes, hvor der er plads til forskellige narrativer. Børnene skal være i et læringsmiljø, som de forstår, kender og kan afkode meningen med. Det er dels de fysiske rammer, den pædagogiske linje og den upåagtede faglighed, hvorved at der er en mening bag det, som vi siger og det, som vi gør sammen med børnene.

Det æstetiske miljø har en betydning for børnene og der skal være en sammenhæng mellem den pædagogiske linje og de visuelle indtryk, som vi gerne vil skabe for børnene. Der skal være farver, og tydelige miljøer, der indbyder til leg og bestemte aktiviteter. Miljøer, der indikerer om vi er i højt eller lavt aurosel. Børnenes kreationer og foto skal være tydelige for børnene, så de kan genkende deres eget aftryk i institutionen, og de på den måde får ejerskab, hvorved de fysiske rammer bliver betydningsfulde for dem.

Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Forældresamarbejdet har stor betydning for børnenes trivsel og udvikling i institutionen. Det skal være et samarbejde, hvor forældre skal være trygge ved at aflevere deres børn i institutionen. Vores udgangspunkt er, at forældre kender deres børn bedst og vi vil arbejde på at inddrage forældrene i det, der har betydning for børnene, hvor der er plads til dialog og en oplevelse af at blive set, hørt og forstået. Når børnene er begyndt i Solmarken, er det pædagogerne og forældrenes fælles opgave at holde hinanden orienteret om barnets trivsel og læring og understøtte barnets læring ved, at vi som personale vejleder forældre om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring.

Vi ved, at børnenes adfærd er forskellig afhængig af om de er hjemme eller i institution, derfor er det vigtigt, at vi deler den viden, som vi har omkring børnene. Pædagogerne har en forståelse for,

at familier har forskellige forudsætninger og ressourcer. Alle familier skal behandles ligeværdigt, ordentligt og med respekt for hinandens kulturelle baggrund.

Vi har forskellige eksterne samarbejdspartnere i Solmarken. Vi samarbejder med familieafdelingen og har en fast socialrådgiver tilknyttet. Vi samarbejder med psykolog, logopæd og fysioterapeut fra PPR – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. Vi samarbejder med den pædagogisk ressourcekonsulent og sprogkonsulenten fra dagtilbudsafdelingen.

Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.

Vi har fokus på den tidlige indsats og sikre børnene de bedst mulige rammer i de situationer, hvor vilkårene i deres liv kan gøre det svært for dem at forstå og navigere i verden omkring dem. Vores udgangspunkt er, at børnene gerne vil gøre det bedste, som de kan for at samarbejde, og at det dermed er de voksne omkring børnene, der har ansvaret for relationen og forholdene omkring børnene.

I arbejdet med børn, der er i udsatte positioner, er det betydningsfuldt for børnene at være i et læringsmiljø, med en høj grad af kvalitet og være i samspil med pædagoger, der forstår deres behov og følelser. Børnene skal have en oplevelse af, at de får den hjælp, som de har brug for, og at de ikke står alene. Dette sker ved, at der er forudsigelighed i hverdagen, stabilitet, tydelige rammer, tålmodighed, gentagelser og handlekraftige pædagoger, der tager ansvar. Pædagogerne italesætter børnenes behov, deres intentioner og hensigter for, at børnene hører den gode fortælling omkring dem selv og de andre børn. Børnene skal have succesoplevelser og mange erfaringer med at føle sig set, hørt og værdsat. Selvværd er basen for at gå ud i verden og sætte sig selv på spil. Vi arbejder med det visuelle udtryk og piktogrammer for at skabe sammenhænge og forståelse for børnene.

Sammenhænge i børnenes liv. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner og nysgerrighed.

Børnene i de tre vuggestuegrupper er mellem 0-3 år. Her er det betydningsfuldt, at forældre og pædagoger i fællesskab skaber forståelse og sammenhæng fra hjem til institution for børnene. Børnene i børnehaven er opdelt efter alder på stuerne. Der er tre stuer, hvor børnene er 3-5 år. år og fem år. Denne aldersopdeling af børnene betyder, at vi kan tilgodese deres behov og lave aktiviteter, der er specifikt målrettet til børn med en bestemt alder og udviklingsniveau.

I hverdagen er der fokus på at en del af dagen foregå på børnenes præmisser, og børnene er med i demokratiske processer og har indflydelse på dagens indhold. Børnene har mulighed for at dyrke deres venskaber, bruge deres fantasi, leg og kreativitet. Pædagogerne er tilgængelige for børnene og hjælper, støtter og guider afhængig af hvad børnene har brug for.

Inddragelse af lokalsamfundet Lokalsamfundet omkring Solmarken består blandt andet af Søndermarksskole med SFOén Drivhuset, Magnoliahuset, Plejehjemmet Lotte og Biblioteket ved Domus Vista.

Søndermarksskolen inviterer alle kommende skolebørn til besøg i børnehaveklassen og SFOén hvert forår. Her får børnene en kort instruktion til skolelivet. Det kan for eksempel være konflikthåndtering eller pædagogisk filosofi. Der er mulighed for at holde overleveringssamtaler med pædagoger, forældre og skolen i forbindelse med skolestart, hvis der er særlige forhold omkring et barn, som er vigtige at få drøftet ift. barnets trivsel.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske læringsmiljø i Solmarken er kendetegnet ved, at institutionen i 2017 blev bygget om til en mere tidssvarende institution. Der blev bygget en ny vuggestueafdeling og produktionskøkken. Den ældre del af huset blev hovedrenoveret ved ombygningen. Solmarken har en stor legeplads, med masser af store træer og spændende legemiljøer, og i forbindelse med ombygningen kom der nye legeredskaber. Stuerne i Solmarken vender alle ud mod legepladsen, hvilket betyder, at lokalerne er lyse og indbydende at være i. Det æstetiske miljø er kendetegnet ved, at rummene er indrettet, så de er overskuelige for børnene, samtidig med at møbler og legetøj er målrette børnenes alder og interesser. To af stuerne i børnehaven, og en af stuerne i vuggestuegrupperne er opdelt i to rum, derved er der plads til forskellige aktiviteter i rummene. Pædagogerne er opmærksomme på, at de fotos, tegninger og andre kreationer, der kommer op at hænge skal være meningsfulde for børnene, og skiftes løbende ud. Vi opstiller forskellige lege og aktiviteter, som børnene bliver inviteret ind i. Børnene får mulighed for at vælge noget forskelligt.

Det psykiske læringsmiljø i Solmarken er kendetegnet af pædagogiske tilgange og metoder som COS og tryghedscirklen og ICDP.

Vi taler med børnene om, det vi gerne vil have, de skal gøre for eksempel være med ved oprydning. Vi går selv foran, og gør opgaven overskuelig for børnene. Vi taler med børnene med rolige stemmer i et behageligt toneleje. Vi har en gennemskuelig struktur for børnene, så de ved, hvad der skal ske i overgangen fra en aktivitet til en anden. Vi bruger mange gentagelser, og deler børnene op i mindre grupper. Ved måltidet sidder børnene på faste pladser sammen med en fast voksen. Alt service og mad er klar på rulleborde, så måltidet forløber i en rolig og behagelig atmosfære.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling tager udgangspunkt i den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Det sker gennem måden vi møder og kommunikerer med det enkelte barn på, både verbalt og nonverbalt. Vi ser på det enkelte barns udvikling i fællesskabet og planlægger det pædagogiske arbejde herefter.

Livsduelighed handler om at besidde et godt selvværd, hvor barnet formår at regulere sig selv

følelsesmæssigt og er i stand til at udvise empati.

Vi ønsker at skabe en kultur, hvor vi har fokus bl.a. på rummelighed, dannelse, fælles opmærksomhed, selvregulering, medbestemmelse og succesoplevelser. Arbejdet med barnets personlige udvikling kommer til udtryk f.eks. gennem måden, vi holder samling på, hvor vi har fokus på turtagning, at lytte til hinanden og fælles opmærksomhed, og i pædagogiske planlagte aktiviteter, f.eks. ved en aktivitet, hvor der skal males et fællesbillede. Børnene bliver sammensat på tværs af alder, køn og relationer, og skal derved dele farver, glas og papir. Her støtter og guider de voksne aktiviteten positivt.

Vi arbejder også med det i hverdagsrutinerne, hvor det handler om at vente på tur og kunne forstå, at man er en del af en større helhed.

Selvregulering er en vigtig del af barnets udvikling. Det handler om at kunne tilpasse sig og aflæse forskellige kontekster, som sker i løbet af en hverdag, men også at kunne regulere sig følelsesmæssigt, som passer til situationen.

For at arbejde med selvregulering i de forskellige kontekster, gør vi brug af tydelige og genkendelige rammer under f.eks. samling eller i garderoben. Når børn er bevidste om ramme og forventninger, vil det være nemmere at tilpasse sig.

Når vi arbejder med følelsesregulering, sker det blandt andet i situationer, hvor der kan opstå forskellige former for uenigheder. Her hjælper vi barnet ved at sætte ord på dets følelser og opfordrer evt. til andre strategier, når f.eks. et barn reagerer mere voldsomt, end hvad der er passende til situationen.

Engagement:

I Solmarken understøtter vi udvidelsen af barnets erfaringsverden og deltagelse. Det gør vi blandt andet gennem vores fokus på relationsarbejdet, både i vores planlagte pædagogiske læringsmiljøer og i vores upåagtede faglighed, som er det pædagogiske værktøj, vi bruger sammen med børnene hele dagen. Den upåagtede faglighed kommer f.eks. til udtryk i følgende situation: Vi ser, at et barn har svært ved at være sammen med flere børn i en større gruppe, og derfor nemt kommer til at skubbe til de andre børn. I de situationer hvor et barn er blevet skubbet til - er det vigtigt, at vi anerkender begge børnenes behov, ved at trøstet og drage omsorg for dem, og hjælpe dem videre. Vi trøster barnet, der har skubbet et andet barn ved at møde det ved for eksempel at sige; hov du kom til at skubbe, kom du hen til mig, jeg vil gerne hjælpe dig. Vi giver barnet korte beskeder i situationen og guider det videre.

Sociale kompetencer.

Sociale kompetencer udvikles i fællesskaber og i samspil med andre mennesker i en bestemt

kontekst. Mulighed for deltagelsesformer afhænger af, at pædagogerne har fokus på, at børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Deltagelse og medindflydelse

I Solmarken får børnene erfaringer med forskellige fællesskaber, hvori de møder pædagoger, der har øje for det enkelte individ samt fællesskabet, og med et reflekterende anerkendende, ressourceorienteret blik (hvor de bl.a. hjælper barnet med at opdage egne styrker og kompetencer, f.eks. ved refleksionsspørgsmål til barnet), med udgangspunkt i barnets/børnenes nærmeste udviklingszone. Pædagogerne støtter og guider børnene, så alle børn får en oplevelse af at kunne være sig selv, samtidig med at være en del af forskellige fællesskaber, hvori det enkelte barn får øvet sig i et bredt spænd af sociale kompetencer, f.eks. at kunne behovsudsætte, give udtryk for egne ønsker, behov og følelser, at kunne acceptere andres følelser og oplevelser af verden og lære at være i en konflikt, og kunne komme videre bagefter, i leg og andre aktiviteter.

Empati

Pædagogerne har et ressourceorienteret fokus i deres relationelle arbejde med børnene, hvor vi reflekterer over os selv og samspillet med barnet/børnene, der er med til at sikre, at alle børn har en tryk tilknytning til mindst én voksen. Pædagogerne er tovholdere for det gode forældresamarbejde, der igennem dialog om det enkelte barns trivsel og udvikling er med til at skabe de bedste forudsætninger for det enkelte barn i fællesskabet samt sikre en god overgang mellem hjem og institution.

Mennesker dannes i samspil med andre. Det er vi i Solmarken opmærksomme på at tilbyde:

- Øjenkontakt med børnene og en modtagelse med åbne arme.
- Børnene kendes ved navn og skal derigennem føle sig set og som en del af et fællesskab.
- Børn der lærer at se hinanden – fx ved at den som hjælper med at dele tallerkener ud, er opmærksomme på hvem de deler ud til
- Vi holder samling og skaber en fællesskabsfølelse.
- Vi gør os overvejelse over hvordan vi sammensætter børnene i grupper. – Hvilke børn matcher socialt og hvilke relationer har børnene indbyrdes, hvordan kan de bidrage i forbindelse med egne og andres kompetencer.
- Pædagoger som på en positiv måde hjælper og guider barnet ind i en social relation eller

fællesskab. – hvad gør andre glade, og hvor går min egen grænse. Vi taler om følelser – både egne og andres følelser.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. ”

I Solmarken er vi bevidste om, at vi er sproglige og kommunikative rollemodeller både verbalt og nonverbalt i vores samspil med børnene. I vuggestuen har vi fokus på den nonverbale kommunikation såsom blikretning, pludrer, gestik gennem nærvær, øjenkontakt og fælles opmærksomhed i vores interaktion med børnene. Et eksempel kan være at en pædagog kommer ind på stuen, hvor der sidder et barn på 11 måneder. Barnet smiler stort, tager øjenkontakt, spræller og rækker armene i vejret. Pædagogen gengælder øjenkontakten, smiler, sætter sig på hug foran barnet, rækker også armene frem mod barnet og siger: Du blev rigtig glad for at se mig, jeg blev også glad for at se dig. Barnet smiler og kravler op til pædagogen.

I dette eksempel reagerer pædagogen på det signal barnet sender nonverbalt og følger op ved at kommenterer verbalt.

I vuggestuen arbejder vi med tidlig sprogindsats. Pædagogerne i Solmarken har været på sprogkursus ved talehørekonsulenter fra PPR. Pædagogisk psykologisk rådgivning, Vi arbejder med et pædagogisk værktøj som hedder Sproghuset. Sproghuset tager udgangspunkt i alderen 0-3år. Der er forskellige kommunikationsfaser inddelt i alder. Værktøjet hjælper pædagogerne til at arbejde med dybden i sproget og have fokus på børnenes pludren, da pludrelydende er altafgørende for dannelsen af sproget. Derudover benytter vi os flittigt af Babblarna, som er et specielt udviklet sprogværktøj fra Sverige. Babblarna er nogle små figurer, hvis navne består af de første pludrelyde som børnene skal lære fx bibi, baba osv. Vi bruger værktøjet i dagligdagen, f.eks. har vi billeder af figurerne hængende i børnehøjde på stuerne og bruger figurerne til sanglege, til samling, til legegrupper osv.

Både i vuggestuen og i børnehaven bruger vi legen til at understøtte børnenes sproglige og kommunikative udvikling.

Sproget og kommunikation er nøglen til at kunne indgå og fastholde relationer. Det pædagogiske personale har ansvar for at rammesætte at alle børn får forskellige erfaringer med sprog. Der

skabes rum hvor børnene har mulighed for ved spontan og selvorganiserede leg.

Pædagogerne skal tilrettelægge en bred vifte af forskellige legemiljøer, der understøtter tilegnelsen og udviklingen af et nuanceret sprog og sprogforståelse. Dette i både planlagte og spontane aktiviteter, og i den upåagtede pædagogik igennem hele dagen.

Børnene har fri adgang til bøger. De står i reoler og ligger i kurve frit tilgængelige for børnene.

Vi tilstræber, at børnene har adgang til kreative materialer. Legemiljøerne er indrettet med bogstaver, tal, billeder som alt inviterer til at samtale.

Vi har endvidere dialogisk læsning. Kufferter med forskellige og skiftende temaer. Her er børnene aktive medspillere, hvor vi har fokus på deres initiativer, gentagelser af ord, fællesskaber og mulighed for at erfaringsdannelse.

Vi understøtter vores pædagogiske læringsmiljø omkring børnenes kommunikation og sprog ved at være opmærksomme på kvaliteten i samspillet mellem barnet og den voksne.

- Fokus på dialogen, antal ture og der bliver flere og flere sproglige udvekslinger. Pædagogen tager ordet, og afventer barnets respons. Holder pauser og giver tid. Vi er opmærksomme på, når børnene gerne vil kommunikere med os, verbalt og nonverbalt.
- Vi tager udgangspunkt i barnets udspil, og tilstræber fem turtagninger. Det kan også være ti hurtige korte samspil, tre langsomme turtagninger, og fem ture er optimalt. Pædagogerne ser gerne, at det er barnet, der tager den første tur
- Opmærksomhed på det fælles tredje. Vi er opmærksomme på "det fælles tredje", i betydningen at vi tilsammen, børn og voksne, får større udbytte af samværet og fællesskabet, når vi alle kommer til orde og får mulighed for at fortælle. Ved frokostbordet tilstræber vi f.eks. at skabe en fælles samtale, som giver mulighed for at alle kan byde ind. Den voksne ved bordet er garanten for at denne dialog bliver socialt inkluderende, ved at drage omsorg for at alles input tillægges værdi i fællesskab.
- Pædagogerne skaber rammen for at børnene kan tale om det, der er vigtigt for den enkelte her og nu. De voksne faciliterer samtaler, uddyber og perspektiver børnenes udspil, så vigtige emner som sorg og savn får plads, ligesom temaer om fortid, nutid og fremtid, drømme, ønsker, utryghed og forventninger.
- Vi stiller ikke børnene spørgsmål til det, som vi selv kender svarene på. Vi stiller åbne spørgsmål til barnet. Pædagogen afventer barnets respons, giver tid til svar.
- Vi sætter ord på det vi ser, hører og gerne vil have skal ske. Således gør vi os umage for at bruge det verbale sprog positivt.
- Vi har sproggrupper, hvor børnene er inddelt i forskellige grupper. Her tager vi højde for forskellige kommunikationsstile, gruppedynamikker som er stærke / svage, sproglige forsinkelse.
- Pædagogerne deltager i børnenes leg, rollelege og hjælper børnene med sprogligt at

deltage i legen. Tematiske lege med form og farver, gentagelser, samlinger på forskellige vis afhængig af alder og udviklingsniveau. Lege der er sjove for børnene.

- En sprogpædagog på hver stue i børnehaven.

Kernen i vores pædagogiske læringsmiljø omkring sprog og kommunikation er dialogen mellem barn og voksen. Dialogen i det pædagogiske læringsmiljø er af god kvalitet:

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”

Kroppen

Selvhjulpethed, finmotorik og grovmotorik i fokus, fodtøj åbnes og tages på ved hjælp af stærke fingre, knapper knappes op og i, lynlås sættes sammen og lukkes/trækkes op, fingervanter, bukser ud over støvler, hænge flyverdragten op i stroppen, træk strømper på en fugtig fod, træk ærmet op før håndvask, hold fast i nederste kant af ærmet, når jakken tages på, bind snøreband, stram velcroen, brug af støvleknægt og skohorn

Fortrolighed med egen krop, koordinering, hvornår skal jeg stoppe/ fortsætte? Temposkift
Stole der er indstillet, så de mindste kan kravle op på trip trap stolene selv, med hjælp fra en skammel.

Ture hvor børnene selv går – og de oplever, at kroppen kan blive træt.

Voksne der guider og vejleder barnet til selv at kunne. (Tage tøj af og på, dele mad ud, kravle op og ned ad pusleborde og stole, gyngen mm)

Derudover bruger vi de faciliteter, som er på legepladsen og stuerne til at lave motorik baner. Barnet kan via en stol kravle op på bordet, over på den anden side og ned på den næste stol. Hoppe fra et tæppe til et andet. Kun fantasien sætter grænsen for, hvad der kan bruges.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med

bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

I Solmarken bruger vi naturoplevelser aktivt i vores pædagogiske arbejde. Vi er ude på vores legeplads hver dag og tilstræber at bruge vores udeområde som et læringsmiljø. Vi bruger naturen i vores arbejde gennem pædagogiske, planlagte aktiviteter og gennem børnenes selvorganiserede leg.

I Solmarken får børnene mulighed for at eksperimentere, sanse og erfare og fordybe sig igennem mange forskellige aktiviteter. Vi vægter, at børnene får kendskab til mange sanselige oplevelser både inde og ude som understøtter deres lyst til at være undersøgende. Vores rolle er at være aktivt deltagende og støtte børnene i deres initiativer og eksperimenter.

Vi sanser med øjne og fingrer, når vi spiser. Vi mærker forskellen på kold og varm mad på blødt og knasende, sanser de forskellige konsistensen. Nogen spiser med fingrene, dypper brødet i det kold vand. Uanset hvordan børnene spiser, vejleder og understøtte vi deres madmod.

Vi benytter primært naturområderne i vores nærmiljø, især Søndermarken og Frederiksberg have, for at give børnene oplevelser af forskellige former for natur. Da vi er en børnehave midt på Frederiksberg, forsøger vi at introducere børnene for steder, hvor naturen møder byrummet. Naturen skal sanses og opleves. Naturen tilbyder os forskellige slags sanseoplevelser, alt afhængigt af hvilken årstid, vi befinder os i. De voksne formidler deres viden om naturen til børnene, og bearbejder denne viden sammen med børnene i empiriske og æstetiske læreprocesser, hvor vi sanser, tegner, synger osv

Udeliv

Når vi er udenfor sammen med børnene, er der højt til loftet og plads til store bevægelser. Vores legeplads inviterer til forskelligartede aktiviteter og forskellige former for bevægelse, og bliver brugt flittigt til planlagte bevægelseslege, der differentieres i forhold til det enkelte barns alder og udvikling. I vores arbejde er vi opmærksomme på, at alle børn hver dag veksler mellem at komme op og ned i arousal, hvilket ofte foregår udendørs.

Vi forstår science som muligheden for at udforske, undersøge og eksperimentere, og eventuelt fremlægge og afprøve forskellige hypoteser, som bliver justeret i forhold til det afprøvede, sammen med børnene. Børnene får mulighed for at bringe egen viden og erfaringer i spil med det, der har fanget deres opmærksomhed. Det pædagogiske personale fodrer børnenes nysgerrighed med både undrende og opklarende spørgsmål, og reflekterer og undersøger sammen med børnene.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er

---

kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden

Vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskaber aktivt i vores pædagogiske arbejde. Vi tilstræber at skabe et læringsmiljø med en børnekultur, hvor der er grundlag for at bruge fantasi, engagement, kreativitet og nysgerrighed. Vi har fokus på, at se Solmarkens mangfoldighed som en ressource. Vi vil lære vores børn at omfavne og acceptere andre kulturer. Der skal være plads til alle.

Når vi indgår i fællesskaber med andre mennesker, sætter vi noget af os selv på spil, dette gælder både for voksne og børn.

vi regulerer på både form og indhold, hvis det vi har planlagt ikke matcher børnenes behov.

Kultur

Børnene er nysgerrige og åbne overfor at møde forskellige kulturer og traditioner.

Vores traditioner i løbet af året er:

Fastelavn. Slå katten af tønden. Vi laver fastelavnsris med pynt, som børnene får med hjem.

Påske – Påskepynt, som vi pynter op med, og som børnene kan få med hjem. Påskefrokost, med forskellige retter, som børnene ikke får til hverdag.

Afslutningsfest for kommende skolebørn. I den sidste uge af april måned holder vi afslutningsfest for klub 5. Der er fællesspisning for børnene, overrækkelse af diplomer, discofest, og når børnene bliver hentet, har forældrene mulighed for at få et lille glas og sige farvel.

Blomsterdag, hvor bedsteforældrene inviteres til at komme med en blomst, som plantes sammen med børnene, og der kan pynte på legepladsen.

Sommerfest, hvor familierne mødes til en festlig eftermiddag på legepladsen. Der kan være forskellige indslag i løbet af eftermiddagen, og ellers er der mulighed for at mødes med andre forældre, pædagogerne og besøge de forskellige stuer. Vi spiser den medbragte mad, inden vi siger tak for i dag, og god weekend / ferie.

Bag for en sag. Børnene har bagt kager, og der er en stor fælles kagebod, hvor der kan købes kager af forskellige art. Det overskydende beløb indsamles til et godt formål som er Børns vilkår. Dette er en landsdækkende indsamling, der er hvert år i uge 40.

Halloween – skal eller skal vi ikke? Vi foreslår, at børnene ikke er klædt ud, men vi har en kreativ proces med at lave pynt, sanser med at lave græskar, og så skaber vi en hyggelig atmosfære, frem for det uhyggelige.

Jul. I december måned er der mange traditioner såsom: Julesamling på gangen om fredagen (adskilt), julesamlinger på stuen, julepynt, julekalender, julefrokost og hører julemusik. Vi laver ligeledes julegaver. Julefest med luciaoptog, hvor forældrene er indbudt til at komme til julefest.

Vi arbejder med at skabe en kultur med et æstetisk miljø, hvor der er plads til, at børnene kan udfolde sig, hvor børnenes kreationer har deres plads og hænges op, hvor børnene lægger tingene på plads efter brug, og der passes på hinandens ting. Indretningen er skabt med henblik på, at der er legeområder, som gør legen overskuelig og tilgængelig for børnene. Rummenes indretning og valg af materialer er klare pejlemærker for hvilken form for leg, der er mulighed for at deltage i. Børnene kan udfolde sig kreativt og sanseligt med maling, og igennem musiske kreationer. Udstillingerne på vægge og hylde skiftes ud jævnligt for at være opdateres og give mening for børnene.

Evalueringskultur

Målet er at implementere en systematisk overordnet evaluering.

Formålet er at evaluere det pædagogiske arbejde i Solmarken og have fokus på den fremadrettet pædagogiske udvikling.

Refleksion og evalueringskulturen bygger på tillid, nysgerrighed og undren på egen og andres praksis. Vi måler på det pædagogiske læringsmiljø og effekten af det pædagogiske arbejde - fremfor det enkelte barn. Vi har fokus på hvilke læringsmiljø, vi tilbyder børnene.

